

رسول الله (ص) هجرتین یئددینجی ایلی محرم آییندا مدینه شهریندن 1. شرقی روم امپراتورو «هرقل» 2. حبشه پادشاهی «نجاشی» 3. مصر پادشاهی «مُوقس» 4. یمامه حاکمی «هَوَذَه بن علی» و غسان حاکمی «حارث بن ابی شمر» و آیریلارینا نامه گؤندردی. ادامهده نامه‌لرین متنی و نامه‌نی آلانلارین عکس‌العملینه اشاره اولونور:

1. شرقی روم امپراتورو هرقله نامه

بو نامه دحیه کلبی‌نین الی اینن حمص شهرینده هراکلیوسون ایینه چاتدی. نامه بئله‌دیر:

بسم الله الرحمن الرحيم من محمد بن عبد الله إلى هرقل عظيم الروم: سلام على من اتبع الهدى، أما بعد فإني أدعوك بدعوة الإسلام أيسلم تسلم يؤتک الله أجرک مرتباً، فإن تولیت فلیک إثم جمیع الأریسین. (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) آل عمران: 64.

« باغیشلايان مهربان الله‌ین آدی اینن. الله‌ین رسولو محمددن رومون بؤیوگونه. هدايته تابع اولان شخصه سلام اولسون. ایندی سنی اسلاما ساری دعوت ائلیرم. اسلامی قبول ائت و مسلمان اول کی سلامت قالاسان و الله ایکی دفعه سنه پاداش وئرسین. (عیسی‌یه و سونزادان محمدده ایمان گتیرماغا گؤره.) اوز چئویرسن اکینجیلری‌نین (سنین تابعلری‌نین) گناهی سنین بویونادیر». «دئ گینن ائی کتاب اهلی بیز اینن سیزین آرازدا مساوی و قبول اولموش سؤزه طرف گلین: الله‌دان غیرینی عبادت ائله‌میروق و اونا هئچ نه‌یی شریک توتموروق. بیزیلرین بعضیسی‌نین بعضیسی الله‌دان غیرینی معبود بیلیرلر. پس اوز چئویرسز الله مسلمانلارا بویورار: «سیز دئیین بیز شهادت وئیروق کی بیز مسلمانیق.»».

سونرا قیصر دئدی: «اونون قوموندان بیر نفر تاپین محمد بارهده اوندان سوروشاق». او زمان ابوسفیان قریش کیشیلری‌نین بیر نتچه‌سی اینن حدیبیه صلحو زمانی تجارت اوجون غزهده ایدیلر. ابوسفیان تعریفیلر: «قیصرین آداملاری بیزی بیت المقدسده اونون یانینا آپاردی. قیصر مترجمه دئدی: «سوروش گؤر بونلارین هاچیسی پیغمبرلیق ادعاسی ائله‌ینه داها یاخیندیر؟» ابوسفیان دئدی: «من داها یاخینام». قیصر اوندان پیغمبرین (ص) نسبی، ادعاسی و احوالیندان سوروشدو.

نقل اولوب ابوسفیان دئیر: «الله! آند اولسون اوتانماسایدیم یالان دانیشاردیم. آما گؤیلومون ترسینه پیغمبرین دوشمنچیلیغیما رغماً اونون سؤال‌لارینا دوز جواب وئردیم». سؤال جوابدان سونرا هرقل دئدی: «بو جوابلاردان اونون پیغمبر اولدوغونو بیلدیم». هرقل ایمان گتیرمه‌سه ده او حضرتیه هدیه‌لر گؤندردی. (معصوملارین سیره‌سی - اسلام پیغمبری‌نین زندگانلیغی - سیدمحسن امین 103 دن 105)

2. حبشه پادشاهی نجاشی‌یه نامه

بو نامه‌نی عمروابن امیه ضمری نجاشی‌یه آپاردی. نامه بئله‌ایدی:

بسم الله الرحمن الرحيم من محمد رسول الإسلام إلى النجاشی ملك الحبشة: سلام علیک اینی أحمد الله إلیک، الله الذی لا إله إلا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن، وأشهد أن عیسی بن مریم روح الله وکلمته ألقاها إلی مریم البتول الطیبة الحصیة، فحملت بعیسی فخلقه الله من روحه کما خلق آدم بیده، وإنی أدعوک وحنودک إلی الله عز وجل، وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصحی، والسلام علی من اتبع الهدی.

رحمان و رحیم الله‌ین آدی اینن. بو نامه الله‌ین رسولو محمددن حبشه پادشاهی نجاشی‌یه‌دیر. سلامت اولدوغوزو اومود ائلیرمو من سنین باره‌نده الله شکر ائلیرم و حاکم، منزه، امنیّت وئرن و بنده‌لرینه موغایات اولان الله‌ی شاهد توتورام کی عیسی، عقیف و بتول مریمین وجودوندا یئرلشن الله‌ین روحو و اراده‌سیدیر. او (مریم) روح القدسون اوندان دمیده اولونماسی اینن حامله اولدو، الله‌ین آدمی عیسی کیمی اؤز الی اینن یاراتدیغی کیمی. من سنی شریکسیز تک الله‌ی و اوندان اطاعتی و منه تابع اولماغا و من گتیردیغیم دینه ایمان گتیرماغا چاغیریرام. من الله‌ین گؤندرمیشی‌یم. سنی و قوشونلارینی جل و جلاله الله طرفینه چاغیریرام. دعوتیمی چاتدیریب نصیحت ائله‌دیم. نصیحتیمی قبول ائله‌یین. حقین هدايته تابع اولانا سلام اولسون.».

نجاشی نامه‌نی اوخویاندا، اونو گؤزونه قویوب احترامینا تختدن آشاغی یئنیب تورپاقدا اوتوردو. سونرا عاجدان بیر صانديق دوزلدیب نامه‌نی اونا قویوب دئدی: «بو نامه حبشه‌ده اولان گونه قدر اونون اهلی سعادتلی اولاجاق». سونرا پیغمبره محبتلی جواب یازدی. نجاشی مدینه‌یه چوخلو هدیه‌لر گؤندریب او حضرتین دانیشیق، اوتوروشوق، غذا یئماغین و آیری رسالت علامت‌لرینی گؤرماغا نصرانی عالمردن 30 نفر گؤندردی. اوللار دئدی: «حضرتین دانیشیغینا، اوتوروشوغونا، مشربینه و مصلی‌سینا باخین، گؤرون او

جبارلار و پادشاهلار طرزینده دیر یوخسا یوخ. اونلار مدینه یه گلنده حضرت اونلاری اسلاما چاغیریب اونلارا قرآندان حضرت مریم (س) بارهده اوخودو. اونلار قرآنی انشیدنده آغلادیلار. ایمان گئیرندن سونرا نجاشی نین یانینا قاییتدیلا. نجاشی نین ایمان گئیرمه سی دئییلیب آما حبشه جماعتی نین قورخوسوندان اسلامین اونلارا بللی ائله مه دی.

3. مصر حاکمی مقوقسا نامه

مصر پادشاهی نین آدی «جریح ابن مینا» و یا «جریح ابن متی» و لقبی مقوقس ایدی. پیغمبرین نامه سی بئله ایدی:

بسم الله الرحمن الرحيم. من محمد رسول الإسلام إلى المقوقس عظيم القبط: سلام علی من اتبع الهدی، أما بعد فإني أدعوك بدعوة الإسلام، أسلم تسلم يأتك الله أجرک مرتین (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) (آل عمران : 64).

«مهربان اللهین آدی اینن. اللهین گؤندرمیش محمددن قبطین بؤیوگو مقوقسا. هدایتیه تابع اولانا سلام اولسون. آما سونرا من سنی اسلاما چاغیریرام. اسلام گتیر اماندا اول. اسلام گتیرسن الله سنه ایکی اجر وئرہ جاق آما اوز چئویرسن قبطلی لرین گناهی، سنین بوینونا اولاجاق. دئی گینن ائی کتاب اهلی بیز اینن سیزین آرازدا مساوی و قبول اولموش سؤزه طرف گلین: الله دان غیرینی عبادت ائله میروق و اونا هئج نهیی شریک توتموروق. بیزلرین بعضی سی نین بعضی سی الله دان غیرینی معبود بیلیم لر. پس اوز چئویرسن الله مسلمانلارا بویورار: «سیز دئیین بیز شهادت وئریروق کی بیز مسلمانیق».

بو نامه نی «حاطب بن ابی بلتعہ» مقوقسون اسکندریه ده کی قصرینه آپاردی. حاطب مقوقسون قصرینه گیرندن سونرا نامه نی اوزاقدان گؤرستدی. مقوقس اونو حضورنا چاغیریب نامه نی اوخویاندان سونرا دئدی: «پیغمبر اولدوغو تقدیرده نییه اونان مخالف اولان حتی اونو مکه دن انشیکه اوتوردوقلاری قومونو، گرفتار اولمالاری اوچون نفرین ائله میر؟» بو سؤزو ایکی دفعه دئدی. حاطب دئدی: «عیسی بن مریم پیغمبر اولدوغونا اینانمیرسان؟ پس نییه اونون قومو اونو توتاندا و اولدورلمه سینه آز قالاندا اونلارین هلاک اولماسی اوچون اونلاری نفرین ائله مه دی. و نهایتده الله اونو جماعتین ایچیندن گؤتوردو؟» مقوقس دئدی: «احسن سنه. سن حکیم طرفیندن گلیمیش حکیم سن». حاطب اونو یقینلی سؤزلر و دلیللر اینن اسلاما چاغیراندان سونرا مقوقس دئدی: «پیغمبرین دینی بارهده دوشوندوم و پیس شئییه چاغیرمادیغینی و یاخجی شئیدن منع ائله دیغینی گؤرمدیم. اونا رسالت علامتی گؤردوم و مسلمان اولماق و اونا تابع اولماق بارهده دوشونه جاغام». سونرا حضرتین جوابیندا بئله یازدی: «رحمن و رحیم اللهین آدی اینن قبطین حاکمی مقوقسدان محمد بن عبدالله. سنه سلام اولسون. نامه نی اوخودوم. سؤزونو و اونا چاغیردیغینی آنلادیم، خاتم پیغمبرین گله جاغینی بیلیمیشم، اونون شامدان مبعوث اولدوغونو گمان ائلیردیم. گؤندردیگینه احترام ائتدیم. قبط ایچینده بؤیوک موقعیتی اولان ایکی کنیزی و مصر قباطی سیندن بیر آز پالتار و مینمگیز اوچون بیر قاطر سیزه گؤندردیم. سلام اولسون سیزه». او بوندان آرتیق یازمادی و مسلمان اولمادی. حضرت پیغمبر (ص) اونون نامه سینی اوخویاندان سونرا بویوردو: «خبیث، حکومتی نین الدن گئتمه قورخوسوندان ایمان گتیرمه دی. بیر حالدا کی حکومتی نین بقسی یوخدور».

4. بحرین حاکمی منذر بن ساوی التمیمی یه نامه

نامه بئله دیر:

بسم الله الرحمن الرحيم، من محمد رسول الله إلى المنذر بن ساوی، سلام علیک، فإني أحمد إليك الله الذي لا إله إلا هو، وأشهد أن لا إله إلا الله، وأن محمداً عبده ورسوله. أما بعد: فإني أذكرک الله عز وجل، فإنه من ينصح فإنما ينصح لنفسه، ومن يطع رسلي ويتبع أمرهم فقد أطاعني، ومن ينصح لهم فقد نصح لي، وإني رسلي قد أثنوا عليك خيراً، وإنی قد شفعتک فی قومک، فاترك للمسلمين ما أسلموا عليه، وعفوت عن أهل الذنوب فاقبل منهم، وإنک مهما تصلح، فلن نزلک عن عملک، ومن أقام علی يهودية أو مجوسية فعليه الجزية

«باغیشلایان مهربان اللهین آدی اینن. اللهین رسولو محمددن منذر بن ساوی یه. سنه سلام اولسون. سنین اوچون اوندن غیری معبود اولمایان الله شکر ائلیرم. بیر الله دان غیری اللهین اولمادیغینا و محمدین اونون بنده سی و رسولو اولدوغونا شهادت وئریرم. آما سونرا، من جل جلاله اللهی سنین یادینا سالیرام، البته خیرخواهلیق ائله یه اؤزونه خیرخواهلیق ائله ییب. هر کس منیم گؤندردیقلا ریمدان تبعیت ائله یه مندن اطاعت ائله میمش اولوب و هر کس اونلارا خیرخواهلیق ائله یه منه خیرخواهلیق ائله میمش اولوب. منیم گؤندردیقلا ریم سنه خیر تا گؤندریلر و من سنی قوموندا شفاعت ائله دیم. مسلمانلار اوچون تسلیم اولدوقلارینی بوراخ. گناه اهلینی باغیشلادیم پس اونلاردان قبول ائله. سن هر نه قدر ده اصلاح ائله سن سنی مقامیندان عزل ائله میه جاغیق و هر کس یهود و مجوس دینینده قالسا جزیه وئرمله یلیدیر.

5. حارث بن شمّر غسانی یه نامه

حارث بن شمّر غسانی روم قیصری طرفیندن دمشق حاکمی ایدی. بو نامه نی «شباع بن وهب آسدی» حارثه آپاردی. رسول الله

«بسم الله الرحمن الرحيم، من محمد رسول الله (ص) الى الحارث بن ابي شمر، سلام على من اتبع الهدى و آمن و صدق و انى ادعوك ان تؤمن بالله وحده لاشريك له و يبقى لك ملكك».

«من سننى تاپسىز الله ايمان گتيرماغا چاغيريرام كى پادشاهليغيين يئرینده قالسين».

6. یمامه حاکمی، هوذه بن علی حنفی یه نامه

نامه نى «سليط بن قيس بن عمر انصارى» هوذه یه آپاردی. پیغمبرین نامه سى بنله ایدی: «بسم الله الرحمن الرحيم، من محمد رسول الله (ص) الى هوذه بن علی، سلام على من اتبع الهدى و اعلم دینى سیظهر الى منتهى الخف و العافر فاسلم تسلّم و اجعل لك ما تحت يدك»

باغیشلایان و مهربان اللهین آدی اینن. اللهیند گؤندرمیشی محمددن هوذه بن علی یه. هدايته تابع اولانا سلام اولسون. بیل گینن منیم دینیم تئزلیقجن غالب اولاجاق و آت و دوه آباغی چاتان یئر قدر گنده جاق. اسلام گتیر و اینده اولان (حکومتین) اینده قالسين.

او پیغمبرین جوابیندا او حضرتدن اونو اؤزونه خلیفه سئچماغی ایسته دی. حضرت اونون ایستگینی قبول ائله مه ییب بویوردو: «مندن بیر تیکه یئر ده ایسته سه وئرمه رم. اؤزو و حکومته باده گتتسین».

او دا ایمان گتیرمه دی و هجرتین سککیزینجی ایلینده اؤلدو.

منبعلر:

- صالح بن عواد المغامسي- الأيام النظرة و السيرة العطرة لرسولنا (ص)- جلد 1
- السيوطي- الخصائص الكبرى- جلد 2
- سيد علي اكبر قرشي- هجرتن رحلته
- نورالدين الحلبي- السيرة الحلبيه- جلد 3
- شمس شامى- سبل الهدى و الرشاد- جلد 11
- «مكاتب الرسول» تالیف علی احمدی
- ابن سعد، الطبقات الكبرى، ج 1 ص 258
- يعقوبى، تاريخ يعقوبى، ج 2 ص 77
- ابن سعد، الطبقات الكبرى، ج 2 ص 88
- ابن هشام، السيره النبويه، ج 1 ص 69؛ علی بن برهان الدين حلبى، السيره الحلبيه، ج 3 ص 246
- تاريخ طبرى، ج 1، ص 297
- ابن اثير، الكامل فى التاريخ، ج 2 ص 145
- ابن سعد، الطبقات الكبرى، ج 1 ص 260
- بلاذرى فتوح البلدان، ص 97؛ ابن سعد، الطبقات الكبرى، ج 1 ص 261
- حلبى - السيره الحلبيه - جلد 3
- موسوى - نبى الرحمه - جلد 1